

כּוּוּנָה בַּתְּפִילָה

פְּתַח דְּבַר:

בשורות הבאות נעסוק בעזה"ת בחשיבות הגדולה של הכוונה בתפילה, אנו נבאר מהי "כוונה" - מה צריכים לכוון בתפילה, כמו כן נביא דוגמאות מגדולי ישראל כיצד הם התאמצו לכוון בתפילתם וכך נבין עד כמה אנו רחוקים מכך.

אך בראשית דברינו נדגיש את חסרונותיה ופחיתותה של תפילה בלי כוונה.

מִי נִתֵּן לִי אֲגָרוֹף בַּחֲזָה?...

הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל נהג לספר על יהודי שהסתובב בשוק מחנה יהודה כאשר הוא תר אחר דוכן בו מוכרים תפוזים... ופתאום - בום! הוא קיבל אגרוף בחזה... ולאחר כמה שניות שוב פעם אגרוף בחזה! כאשר הוא ניסה לבדוק מי מכה אותו באמצע השוק הוא תפס כי הוא עצמו מכה על חזהו - בברכת "סלח לנו"!!!

אילו הדבר לא היה עצוב כל כך הוא היה מצחיק מאוד...

"כְּסוּם כִּפְרַד אֵיךְ הַבֵּיךְ"...

הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל סיפר: פעם נסעתי בעגלה לדרכי, לפתע אני מבחין שהעגלון קושר את המושכות לעגלה ונשכב לישון... שאלתי

קטז תפילה דיליה

אותו: "מה אתה עושה"?! הוא ענה לי: "אל תדאג! הסוס מכיר כבר את הדרך היטב, והוא יגיע למען המבוקש גם בלעדי!"! וכן הוה, כאשר הגיע הסוס למקום שבעליו היה רגיל להשקותו מים - נעצר! הוא ידע בכל פעם מתי עליו לפנות ימינה או שמאלה, כי מאחר שרגיל היה כל כך באותה דרך כבר ידע להיכן פניו מועדות מעצמו.

המשיך הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל ואמר - כך הוא האדם בתפילתו, כמו הסוס המכיר את דרכו, הוא יודע מתי עליו לכרוע, מהו הזמן לעצור - מתי להמשיך, היכן יש לפסוע שלוש פסיעות לאחור ומהי העת להכות על החזה...

אוי לאותה בושה ואוי לאותה כלימה!

"אלה ברכב ואלה בסוסים, ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר"

ידוע הסיפור על אדם שעמד לתפילת שמונה עשרה זמן רב מאוד, וכאשר גמר להתפלל ניגש אליו רב המקום ואמר לו: "ברוך הבא ברוך הבא"! אותו אדם התפלא ולא הבין כלל את תגובתו של הרב, עד שהרב עצמו הסביר לו: מסתמא היה לך זמן לנסוע ולטייל בדמיונך בכל העולם, היית באירופה, באמריקה, חזרת לארץ, הפלגת לים וכו', ולכן עכשיו כשחזרת ואמרת "עושה שלום" מגיע לך ברכת "ברוך הבא"!!!

אותו רב הסמיק על כך את הפסוק בתהלים (כ, ה): "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר" - כלומר: אומות העולם נוסעים עם רכב ויש כאלה שנוסעים עם סוסים, אבל אנחנו, "בשם ה' אלוקינו נזכיר", רק מזכירים את שם ה' כדי לפתוח בתפילה ומיד אנחנו מפליגים למחוזות רחוקים...

במקום שמחשבתו של האדם נתונה שם הוא

וידוע בשמו של הבעל שם טוב זצ"ל שאמר: במקום שמחשבתו של האדם נתונה שם הוא קיים, כי גופא בתר מחשבת רישא גריר.

האבני נזר זצ"ל הביא לזה סמך מדברי המשנה במסכת עירובין (פ"ב מ"ג):

"מי שבא בדרך נותן עיניו באילן ואומר שם תהא שביתתי", הרי שעל ידי מחשבתו באילן נחשב הדבר כאילו הוא שם בפועל ממש.

"אל תדאג הוא לא ייזכר"!!!

סיפור נוסף והפעם מאמתחתו של הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל והוא בדרכו האופיינית:

מעשה ביהודי שחכר את הפונדק מהפריץ. הוא חיתן בת ואחריה גם בן, הוציא הוצאות ולא היה לו לשלם את דמי השכירות, החוב הצטבר אט אט, ולאחר שעברו שנה שנתיים ושלוש שהלה לא שילם את דמי החכירות, סבלנותו של הפריץ פקעה והוא הזמינו לעלות אל הטירה.

נחרד היהודי, הוא חשש שלא ישוב לביתו אלא יושלך אל בור הכלא שבתחתית הטירה, אך לא היתה לו ברירה ולכן עלה לשם בלב הולם.

"שב" פקד הפריץ, "נעשה חשבון".

אמת הוא שהיהודי לא שילם לו שלוש שנים, אבל הפריץ הזמין אצלו בינתיים משקאות חריפים לצרכי משתאותיו, וכן גבינות ומלוחים. למעשה הכל כתוב, יש רק לסכם. בטור אחד הוא ערך את סכום החוב, ובטור השני את מחיר הפריטים השונים, ויש להחסיר תוצאה האחת מהשניה.

אך הפריץ הנבער החליף בין הטורים... וכשראה את התוצאה, התקומם וזעם: "מה, אני עוד חייב לך מאה ושלושים זהובים"!!

היהודי השיב עצמו תם, משך בכתפיו ואמר: "אם הפריץ אומר"...

בחמת זעם השליך הפריץ את הפנקס אל האח הבווערת, והניח מאה ושלושים זהובים על השולחן בטפיחה עזה: "קח ולך! תסתלק מכאן!"

היהודי נטל את הכסף ומיהר לביתו ברגלים קלות. איזה נס ארע לו, מי פילל לכך!

כאשר הגיע לביתו רוממות הרוח נגוזה, חשש התגנב בלבו: לא יתכן שהפריץ כה טיפש, אומנם הוא החליף את הטורים ברגע של בלבול, אבל

קִיחַ _____ תפילה דיִליה

ודאי יזכר ויחשב מחדש, וכשיבין שטעה, לא זו בלבד שיתבע את כל הכסף ומיד, עוד יזעם עליו שלא העמידו על האמת אלא נטל את הכסף!

מה עושים?

הדאגה והפחד הטריפו את דעתו, ולכן קם ונסע אל המגיד מטאלנא זצ"ל לבקש עצה וברכה, הוא ביקש שהמגיד יתפלל ויפעל שהפריץ לא יזכר ולא יחשב את החשבון מחדש.

שמע המגיד זצ"ל את דבריו והרגיעו: "אל תדאג, אין חשש שהפריץ ייזכר ויחשב מחדש, הרי הוא לא מתפלל שמונה עשרה"!

זה כואב מאוד, אבל זו המציאות בעוונותינו הרבים.

וכאותו אדם שאיבד את מפתחות ביתו ולמרות שחיפש וחיפש בכל מקום אפשרי, וגם אימץ את מחשבתו על מנת להיזכר היכן הניח אותם הוא לא הצליח למוצאם, עד שיום אחד באמצע שמונה עשרה... אה! הוא נזכר היכן הם...

אוי לאזניים שכך שומעות!

חוסר כוונה בתפילה - זלזול במלך

החפץ חיים זצ"ל אמר פעם: תאר לך כיצד נראה אדם שקבע פגישה עם המלך על מנת להתחנן על נפשו לכל ענין הצריך לו, וכאשר כבר הגיע ודפק על פתח ההיכל והמלך בכבודו ובעצמו בא לפתוח לו את הדלת, באותו הרגע הוא בורח מהפתח - היש לך בזיון למלך גדול מזה?

הוסיף על כך הגאון רבי חיים ברים זצ"ל: אדם שהגיע זמנו להיכנס אל המלך הוא שולח את משרתו תוך בקשת סליחת המלך, ידבר נא בבקשה עם משרתי כי עסוק אני מאוד בענינים חשובים...

כך הוא הדבר ממש כאשר אנו באים לדפוק על פתחי שערי שמים, ומשנפתח השער אנו בורחים במחשבתנו מן השער ושולחים את הגוף לעמוד במקומינו, ואילו מחשבתנו - הנשמה, עסוקה מאוד בדברים חשובים...

”ברשות מרנן ורבנן, סלט תפוחי האדמה לא היה טרי”...

ונאה דרש על כך הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ”ל: הלא ה’ בוחן כליות ולב ולפניו יתברך המחשבה כדיבור, ואדם העומד בתפילה בפיו ובשפתיו אך לבו בל עימו, הרי המחשבות שלו עולות לשמים יחד עם הדיבורים שמוציא בשפתיו.

ואם רוצים אתם לדעת כיצד זה נשמע, אתן לכם דוגמא:

אברך השתתף במסיבת בר מצוה, ובין מנה למנה הוא התבקש לשאת דברי ברכה. קם ואמר: ”ברשות מרנן ורבנן, סלט תפוחי האדמה לא היה טרי, אפתח דברי מהפרשה, הטחינה דוקא היתה בסדר. מצינו שכאשר בא משה רבינו ע”ה לגאול את ישראל, מתי יביאו את המנה הבאה? הוא שאל אלו מצוות יש בידם בכדי להגאל, מעניין אם תהיה בחירה בין כמה סוגי בשר”...

הלא יהא זה למשל ולשנינה, ולחוכא וטלולא ייחשב!

על אחת כמה וכמה כשמדבר לפני המלך - מלכו של עולם, אשר כל המחשבות גלויות לפניו, ומכל שכן כשמצפה הינו שהמלך ימלא את משאלתו!

עלינו לזכור שהדברים נוגעים לנו מאוד ועד כמה עדיין רחוקים אנחנו מלכוין כראוי בתפילתנו, אמנם חייבים אנו להתאמץ ולהשתדל בזה על מנת שנוכל לכוון בתפילה, כי הרי ידוע מה שכתוב בספרים הקדושים שתפילה בלי קוונה - כגוף בלי נשמה!

אולי הקב”ה מצפה דוקא לתפילה בכוונה מתוך קושי?!

ישנה הערה נפלאה בענין זה מאת הגאון רבי שמשון פינקוס זצ”ל:

אם קורה לאי מי שהוא נקלע למקום בו אין מנין מסודר לתפילת מנחה, כמו על שפת הים או בעיצומו של טיול והשעה עוברת, עוברת בו מעין הרגשה שבמקרה כזה ”אונס רחמנא פטריה”... ”בלית ברירה” עליו לחטוף

קב. תפילה דייליה

תפילה למחצה, בלי הרבה כוונה, וה' הטוב יכפר... "במעריב כבר אתפלל במנין כראוי"! חושב האדם בלב.

אולם טעות היא זו! מי יודע מה הם חשבונות שמים! אולי הקב"ה מצפה ממך דוקא עכשיו לתפילה מיוחדת עם התחזקות? אולי המקום הזה צריך להתקדש עם התפילה שלך? ואולי זה ה"מכה בפטיש" למלא את בקשתך הנכספת - דוקא כאשר תתפלל מעומק הלב בתנאים מיוחדים כאלו? אם כן, זו הזדמנות פז שאינה חוזרת! תתאמץ איפוא וכוון בתפילתך שמא מכאן תצמח לך הישועה!

זה מה שאנו צריכים לחשוב טרם שאנו מוותרים ליצר הרע על תפילה בכוונה במצבים קשים ולא נוחים, ולדעת שאולי דוקא מתוך מצב שכזה - אם נתחזק נצליח!

היצר הרע המזדרני - "אינני יכול"!

וכבר אמר בזה הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א כי בדורנו התחדש יצר הרע מוזרני אשר מכניס בלב האדם מחשבה ש"אינני יכול", דהיינו בכל עת שנזקק הינו לצאת מגדרו ולשנות את הנהגתו הוא חושב לעצמו שזה בגדר "אי אפשר בשום אופן" וממילא הוא מורה היתר לעצמו כאנוס דרחמנא פטריה.

אבל אם רק נתבונן מעט בדרכינו נבחין עד כמה מחשבה זו אינה נכונה, כי הרי אנו רואים שבימים הנוראים - ראש השנה ויום כיפור עולה בידינו לכוון הרבה יותר מסתם תפילה של אמצע שנה. ואין הביאור בזה שבימים הנוראים אנו מקבלים סייעתא דשמיא מיוחדת שאין כדוגמתה בזמנים אחרים, לא! הפשט הוא שבימים הנוראים אנו שמים יותר דגש בעצמנו ואכפת לנו יותר הכוונה בתפילות, ולכן אנו מצליחים בזה כי "הבא להיטהר מסייעין אותו מן השמים"!

זאת היא הדוגמא שעליה להיות נר לרגלנו - התפילות של ימים נוראים, כדוגמתן עלינו להתפלל כל השנה כולה, והדבר הוא אכן אפשרי. ועל זה ניתן להמליץ את דברי התנא זצ"ל שאמר - אין הדבר תלוי אלא בי!

הלוא בין כך אנו מתפללים - בואו נתפלל אחרת!

ישנה נקודה חשובה נוספת אשר אם נתבונן בה כראוי נוכל להתגבר על היצר הרע המיוחד שבענין זה.

המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל היה אומר: הלא האדם בין כך מתפלל כל יום, אולי אנו מתפללים כשעה וחצי בכל יום, ואם כן כמה חבל שאותו זמן שבכל מקרה כבר מוקדש לתפילות ילך גם הוא לאיבוד.

וכה אמר לתלמידיו: אילו הייתי תובע ממכם לעשות דברים מחודשים שאינכם עושים, יכול הייתי להבין את המתרשלים, אבל מה אני תובע מכם, לעשות את מה שאתם עושים בכל מקרה. אך לעשותו טוב! הרי בין כה מתפללים - תתפללו אחרת!

זהו חשבון נורא לכל מי שרק חושב על זה, כי חבל על אותו הזמן אשר בין כך כבר מושקע בתפילותיו, למה לא לנצל אותו כראוי ולהפיק ממנו את התועלת המקסימלית, הלוא מדובר באחד הדברים החשובים ביותר העומדים ברומו של עולם - התפילה!

מהי "כוונה"?

אחרי שהתעוררנו מעט על כך שראוי לנו להקדיש את עצמנו לכוונה בתפילה, נראה ונבאר מה נקרית כוונה, ומה צריכים אנו לכוון בתפילה.

ומצינו בזה סתירה בדברי הרמב"ם זצ"ל, במקום אחד (הלכות תפילה פ"ב ה"ט) הוא כותב: "כל תפילה שאינה בכוונה אינה תפילה, ואם התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכוונה". ואחר כך (פ"י ה"א) כתב עוד: "מי שהתפלל ולא כיון את לבו יחזור ויתפלל בכוונה, אבל אם כיון את לבו בברכה הראשונה שוב אינו צריך".

הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל מבאר את הדברים בספרו: יש שתי מיני כוונות בתפילה, כוונה במעשה התפילה - דהיינו שידע "לפני מי עומד" שצריך לכוון שהוא עומד לפני הבורא יתברך, כוונה זו נצרכת במשך כל התפילה, ואם היא חסירה אינה נקראת תפילה, אולם הכוונה של פירוש המילות, אף שצריכים לכתחילה לכוון בפירוש המילות במשך כל התפילה, אין היא מעכבת כי אם בברכה הראשונה של שמונה עשרה.

קרב תפילה דייליה

והצורך בשתי הכוונות הללו נפסק להלכה בשו"ע (או"ח סי' צח ס"א) וז"ל:
"המתפלל צריך שיכוון בלבו פירוש המילות שמוציא בשפתיו, ויחשוב כאילו
שכינה כנגדו".

"וחשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיו"

וכדאי להביא במה שנוגע לכוונת פירוש המילות הערה נכונה מאת
הגאון רבי חיים ברים זצ"ל: העולם רגיל לחשוב שניתן לבדוק ולהבין את
ביאור ופירוש המילות תוך כדי דיבור בעת אמירת המילה, ולפעמים גם
אחרי שכבר הוציאו המילה מהפה, אולם באמת ראוי להבין את פירוש
המילה לפני שמוציאים אותה מהפה והמחשבה צריכה להיות מה הולכים
לומר, לבאר במוחו ובלבו את תוכנה ומשמעותה, ורק לאחר שכבר יודעים
ומבינים אותה לעומקה אז ניתן לבטא בפה ובשפתיים.

וכן כתב הרמב"ן זצ"ל באגרתו וז"ל: "והכן לבך לפני המקום ב"ה וטהר
רעיוןך וחשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיו", הרי לנו דעת הרמב"ן זצ"ל
ברורה מה נחשב כוונה בתפילה.

ועיין במשנ"ב (שם ס"ק א) שכתב: "ועיין בפני יהושע ריש פרק אין עומדין
שכתב דאלו הכוונות המבוארים כאן בשו"ע אי אפשר לכוין בשעת התפילה
רק קודם, ובתפילה צריך לכוין פירוש המילות".

"כשמתפללים - מתפללים!"

יש לציין את הביטוי של מרן החזון איש זצ"ל בנוגע לשאלה האם יש
להביט בשעון בכדי לכוון בתפילה לזמן המדוייק של הנץ: "להסתכל על
השעון צריך רק לפני התפילה, אבל כשמתפללים - מתפללים".

זאת עלינו לדעת: ברגע שמתחילים להתפלל - מתפללים ומסירים את
כל שאר המחשבות מהלב.

"בעיצומו של שמונה עשרה מי יוכל להבהין בזה!..."

נמחיש את הדברים באמצעות מעשה שאירע עם הגאון רבי ישראל
יעקב פישר זצ"ל:

אחד ממתפללי בית הכנסת שאל את רבינו זצ"ל מה יעשה כאשר באמצע תפילת שמונה עשרה נתרחקו רגליו זו מזו, ואינם כ"רגל ישרה" כפי שנזכר בהלכה, האם מותר לקרבן תוך כדי התפילה?
פני רבינו זצ"ל עטו תמיהה רבתי והוא שאל: בעיצומה של תפילת שמונה עשרה?! בעיצומו של שמונה עשרה, מי יוכל לדעת ולהבחין בדברים מעין אלו?!...

"ואני תפילתי - לך ה' עת רצון"

האדמו"ר מסקולען זצ"ל פירש בזה בדרך רמז את הפסוק בתהלים (סט),
(ד) "ואני תפילתי לך ה' עת רצון", והלא הלשון "ואני תפילתי" לשון מוכפל הוא ומה הוא בא ללמדנו?

אלא נראה שהכוונה היא שלא רק ה"תפילתי" עיקר אלא גם ה"אני" יהא שם יחד עם התפילה, ועל זה אמר דוד המלך ע"ה שכאשר ה"אני" ב"תפילתי" - אז מובטח שיהא "לך ה' עת רצון" - יתקבלו התפילות ברחמים וברצון.

בשעת התפילה אין לחשוב בלימוד!

והנה בכלל החובה המוטלת על האדם להסיר ממנו את כל שאר המחשבות ולהתרכז אך ורק בפירוש המילות ובמחשבה לפני מי הוא עומד להתפלל, מחויב הוא גם להסיר את דברי התורה מהמחשבה, כי בעת התפילה יש לכוון אך ורק בה!

נצטט עדות של אדם חשוב מארץ ישראל אשר שהה בישיבת ליקוואוד בראש השנה, וכיבדוהו לעמוד בכותל המזרח אצל הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל וכך הוא סיפר:

"סבור הייתי שמוחו העילויי של ראש הישיבה זצ"ל אינו מסוגל להתרכז בתפילה, ומחשבתו תהיה משוטטת בש"ס ורמב"ם, אך לגודל פליאתי נגלה לעיני מחזה שונה לחלוטין, מראה נפלא עד מאוד כיצד הוא התפלל בכוונה עצומה ובהתרגשות, ממש כבן המתחטא על אביו".

הרי שגם גאון גדול כמו ראש הישיבה רבי אהרן זצ"ל שהיה שקוע כל כולו בש"ס ובפוסקים יומם ולילה, בעת התפילה התרכז אך ורק בתפילה!

קבד _____ תפילה דיליה

מקורות בדברי הז"ל לחשיבות הכוונה בתפילה

עתה נקדיש כמה מילים בכדי להביא מהמקורות על חשיבות הכוונה בתפילה.

איתא בירושלמי במסכת ברכות (פ"ה ה"ה): "אמר רבי שמואל בר נחמני: אם כוונת את לבך בתפילה תהא מבושר שנשמעה תפילתך, ומה טעם, "תכין ליבם תקשיב אזנך" (תהלים י, יז).

ובשמות רבה (כא, ד) מובא: "כל מי שעושה רצון המקום ומכוין את לבו בתפילה, שומע לו בעולם הזה וכן לעתיד לבוא". וכעין זה איתא בדברים רבה (ב, א): "אבא שאול אומר, זה סימן לתפילה: אם כיון אדם לבו לתפילה, יהא מובטח שתפילתו נשמעת".

וראיתי שהגאון רבי דוד אבודרהם זצ"ל (הקדמה לתפילת שמו"ע) כתב כעין זה: "ודע, כי לפי הכוונה תקובל התפילה".

ובספר חרדים (פמ"ז אות י"ד) איתא: "וכל המכוין בתפילתו ואינו מדבר, אין תפילתו חוזרת ריקם".

בוא וראה מה שכתב הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל ביערות דבש (ח"א דרוש ד'): "הארכת בדרשות פעמים רבות שכל מה שקרה לאיש ישראלי הוא בהשגחה פרטית מכוון לגמול מעשיו, וכפי הנהגתו יום ביומו ימצא במקרים המתחדשים לו.

ובדוק ומנוסה אם יתפלל אדם שחרית וקריאת שמע בכוונה, שבו ביום יזכה לדבר מצוה ויצליח בעסקו. ואף שלשעה יחשוב שאינו, בסופו ימצא שכן הוא, ואין צריך לומר שיצליח בו ביום בתורה, ומצוה גוררת מצוה".

"זה התפלל תפילה שלימה - נענה!"

והגם שדברי הגדולים הללו אינם צריכים חיזוק, כדאי להוסיף עוד את דברי הגמרא במסכת ראש השנה (דף יח.) המלמדת אותנו יסוד נורא בענין זה.

כך איתא שם בגמרא: "שנים שעלו לגרדום לידון ודינן שוה זה ניצל וזה לא ניצל, וכן שנים שעלו למטה וחולייין שווה, זה התפלל ונענה וזה התפלל

ולא נענה". ומקשה הגמרא: "מפני מה זה נענה וזה לא נענה"? מתרצת הגמרא: "זה התפלל תפילה שלימה ולכן נענה, וזה לא התפלל תפילה שלימה ולא נענה".

ופרש"י זצ"ל מהי "תפילה שלימה" - "נתכוון"!

נורא מאוד! שנים היו באותו מצב של סכנה או חולי, במצב שקול - זה שכיון בתפילתו ניצל, וזה על אף שהתפלל אך מאחר שלא כיון בתפילתו, לא נענה...

אי אפשר לאדם להינצל מהיצר הרע כי אם על ידי תפילה בכוונה!
בוא וראה מה שכתב בספר יסוד העבודה (ח"ב פ"ט) על חשיבות התפילה בשם הקדמת ספר עץ חיים להגאון רבי חיים ויטאל זצ"ל:
בדורות אלו שהאורים נתגשמו ונתרבו המינים, אי אפשר לאדם לזכות ולהנצל מיצר הרע כי אם על ידי תפילה בכוונה!

סיפור נורא בענין הכוונה בתפילה

ראינו לנכון להביא בזה סיפור מזעזע שסיפר הגאון רבי ישראל גוטסמאן זצ"ל בספרו לב ישראל (עמ' קצו) מה שמצא בספר ישן, וזה תוכן המעשה:
שני חברים נתנו תקיעת כף אחד לחבירו, והבטיחו זה לזה כי מי מהם שיסתלק מן העולם ראשון, יבוא מעולם האמת ויספר לחבירו מה קרה עמו בעת עלותו השמימה.

ויהי היום ואחד מהם נפטר ולאחר תקופה קצרה הגיע לחבירו בחלום. אמר הנפטר: קבלתי רשות לקיים הבטחתי, ואם אמנם אין לי רשות לספר הרבה ממה שעבר עלי, אבל דבר אחד אספר לך: כשהתייצבתי לפני בית דין של מעלה לתת דין וחשבון על כל מה שעשיתי בחיי, החלו לדון על כל פרט ופרט. פחד ורעדה אחזוני כשהתחילו להגיע חבילות חבילות של העבירות והפשעים שעברתי במשך ימי חיי.

מה אומר ומה אדבר, עמדתי כאילם אשר לא יפתח פיו, ולפני עברו גם קרוונות קרוונות מכל ה"מעשים טובים" שלי - "סמר מפחדך בשרי וממשפטיך

קבו תפילה דיליה

יראתי". אבל חשבתי לתומי, הנה עוד מעט יגיעו לכאן קרונות של "תפילות שהתפללתי עשרות בשנים", אולי הם יכריעו את הכף...

פתאום הגיעה חבילה קטנה, שאלתי: מה יש בחבילה? אמרו לי: כאן נמצאים כל התפילות שהספקת להתפלל במשך כל ימי חיידך...

התחלתי לצעוק ולבכות: הייתכן, כאן זה עולם האמת? זה קרוב לשמונים שנה שהתפללתי תמידין כסדרן מדי יום ביומו שחרית, מנחה וערבית, ולהיכן נעלמו כל התפילות למאות ולאלפים?

ענו לי: אמת, הרבה תפילות התפללת, אבל רוב התפילות לא הקפדת לכוון בהן, ותפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה חשיבא ונמצא שתפילות אלו הלכו ח"ו לריק. התפילות שהצלחת לכוון בהן - הן אלו שבחבילה הקטנה.

סיים סיפורו הגאון רבי ישראל גוטסמן זצ"ל ואמר - צמרמורת אחזתני למקרא סיפור זה, לראות מהו עומק הדין, ולחשוב כי יכול אדם להתפלל שמונים שנה רצופות מדי יום ביומו, ולבסוף לא נשאר מתפילותיו כלום! נורא מאוד!

"תחטוף גם אתה"...

לסיום נצטט מעט דברי עידוד למי שעומד באמצע או בסוף תפילתו ועדיין לא הצליח לכוון עד לאותו הרגע, עם כל זאת עליו לדעת כי ישנה מעלה גדולה בכך שלכל הפחות בסוף התפילה ישתדל לכוון בה כראוי.

וכך כותב החפץ חיים זצ"ל בהקדמת ספרו שמירת הלשון בשם גאון אחד אשר נשאל: "אם לא כיון ברוב התפילה והוא עומד בסוף התפילה, באיזה אופן יעורר את נפשו להתחיל לכוון" והשיבו: "משל למה הדבר דומה, לקטנה אחת שעמדה על השוק בסל גדול של ירקות למכור, ופגע בה אנס אחד והתחיל לחטוף מהסל, ונבהלה ולא ידעה שום עצה איך לעשות. פיקח אחד עמד למרחוק, אמר לה: מה תעמודי, על מה תמתניני עד שיחטוף כולו? - הנה הוא חוטף, גם את חטפי, וכל מה שיעלה בידך יהיה שלך".

"וכן הדבר ממש בענין התפילה" - הפטיר החפץ חיים זצ"ל, "הנה היצר מתגבר על האדם ומפיל עליו עצלות ומחשבות זרות, שעל ידי זה לא הצליח לכוון בכמה וכמה ברכות מהתפילה. גם אתה, חטוף וזרז את עצמך בכל כוחך לכוון בברכות אשר עדיין הם לפניך"...

התכוון רק בסוף התפילה - עבודה לשם שמים ממש!

עוד יש להוסיף בזה בשם הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל:

מי שלא הצליח לכוון לכל אורך התפילה ונותרו לו רק ברכות מעטות עד לסופה, עליו לדעת שאם בכל זאת יתאמץ ויכוון זוהי עבודה לשמה שאין כדוגמתה, כי הרי עושה זאת רק לשם שמים.

לא כן מי שהצליח לכוון בכל התפילה, עלולה להתגנב ללבו מחשבה של גאווה בלבו: "תראה כיצד הצלחתי לכוון בכל התפילה", אבל זה שכבר נמצא בסוף תפילתו, לעולם לא יתפאר בזה, ואינו עושה זאת אלא לשם שמים ממש!

הקב"ה יעזור לנו שנוכל להתעורר ולהתעלות מהמצב השפל בו אנו נמצאים שכמעט אין אנו מכוונים באף תפילה, ובעזרתו יתברך נתחזק ונשתדל מכאן והלאה בהדרגה כל אחד לפי מה שהוא, לכוון בפירוש המילות ובהכרה שאנו עומדים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. ונזכה לנצל את אותם אלפי שעות אשר בין כך אנו עומדים בתפילה שיהיו התפילות עם כוונה רצויה, וכך יהיה מובטח לנו שיתקבלו לרחמים ולרצון.

